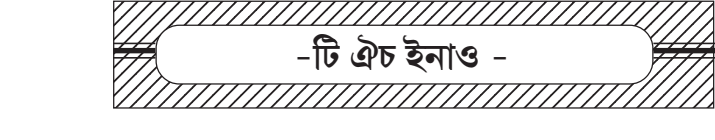

Thursday, January 24, 2019, Imphal

7

শক্তম মাঙলুৱৰা চৈৱাওচীং-২ ‘হৈ হেকতৌৱি’

টুবি কন্টিনিউগী ইঙ্গিৎ অহানৰা ৱাৱেংগী অৱোইৰা পেৱেগ্ৰাফতা, উপাল মখল কয়া থাদুনা মতম খৱগী তুংদা অহোংৰা ফিজং অমগী পান্দম লৈৰা মান্নি, অসুম্ন া। নোংজু থা অমগী অঈং অশা লৈহাও মচিঞ্জাক ফংৰা হায়ৰবসি উপাল অমগী পুসিদা মশক লেপ্লা যাৱিৰনি, উপাল থাগে হায়ৱবদি নোংজু থাদা থাও হায়ৱিৰনি, লৈৰাক্কী বন মহসবসু নোংজুথানি। নোংজু নংনৰা থাখিৰা উপাল ময়োন চোংদুনা অনৌৰা মনা চোংলকপা হায়ৰবসি ঐ হিংলে হায়ৰনি অদুগা হায়না শাৱেপ তল্পক্ৰিৰা উপালশিংসু মতাং কাৱকপগী অনৌৰা মনা, অনৌৰা য়েনিং অনৌৰা মসাশিংনা উৎলক্লি। ঙসি চৈৱাও চীংগী মীয়াম্মা উবিৰিৰা মশক অসি ওইৱক্লৰা হোংনবদা থৌদাং লৌখিৰা এন এল সী থাৱোন অমদি তৱুং খুলগী জেইন্ট ফোৱেষ্ট মেনেজমেন্ট কন্মিটিগী অনীশুৰা পাৰ্টনৰ কাঙলুপ অহুম হায়বদি : (১) তৱেংশুৰা ইন্দিয়ান ৱিজাৰ্ৰ বট্‌লিয়ানগী জৱানশিং অমদি (২) সলাই মপাৱি শীংলুপ পূপ, (৩) ৱিট্যাৱ্‌ মোইৱাংথেম পিশক, ইনভাইৱনমেন্টলিষ্ট, হায়ৱিৰবশিং অসিনা কৎথোকপগা লোয়ননা মতম পান্সল চাদিং মখোয়না ইনভাইৱমেন্টতা ঙাওজৱিৰবশিং অসিসু মীয়ামদা খঙহনৰা অমদি খঙমিলৰা চউই, মীপুম খুদিংমক্ল াখনৰা ৱাখল, তৌৰা ওম্বা থবক নঙে মী খৱনা ঙাওৱগা মদুগী কামবনা লৈবাক মীয়াম্মা ফমিলৱি। অঈং-অশাগী খল কায়ৱকপা মসিবু কমনৰা হোংনৰা হায়ৰবসি ঙসিদি মালেম পৃথ্‌না খন্না নৈনৱিৰা হীৱম অমনি। মথক্তা পঞ্জৱিৰা পাৰ্টনৰ (১) ইন্দিয়ান ৱিজাৰ্ৰ বট্‌লিয়ন : হৌজিকমক্কী ওইনা অৱোইৰা খেন অসিগী অকোয়বদা থাৱিৰা তোঙান তোঙানৰা উপালিশিং হৈপাল লৈ মখলশিং অসিগী মথক্তা হৈপাল অমগী চাৱা নসৱি শেমদুনা চাংদোন অসিগী অকোয়বদা হৈপাল চা কয়া থান্সৱনি। চহী খৱগী মমাঙদা থাখিৰা হৈপালশিংদি ঙসি শাৱেপ ফাৰা যাওৱবনি। শাংলবদা চহী অম অনীগী মতুংদদি হৈপালশিং অসি উইহে তপ্পা তপ্পা উৰা ফংলগনি, হৌজিকসু লেপ্তনা থাৱিৰনি মতম অমদি লেবৱগী ৱানি, চেৱি হায়ৱিৰা হৈপাল অসিগী চাৱা হৌজিকসু চাংদোন অসিগী মনুং থংৰা শক্লক্তা চাৱা মশীং খঙদনা লৈৱিৰনি। মতাংসিদা মীয়াম্মা ৱাহং অমা হংনিংগনি মদুদি - লেঙাক্কী লো এন্দ্‌ ওৰ্দ্‌ৰ ঙাক্লনৰা লৈৱিৰা জৱানশিংনা কৱম্মা হৈপাল লৈপাল, উপাল থাদুনা ইনভাইৱনমেন্ট ঙাক্লৰা থবক তৌৱিৰা হায়না? জৱানশিংসু সুটি ফংই সিভিল সাৰ্ভেণ্ট অমঙুম অদোমঙুম হোবিসু লৈ নোংমাইজিং সুতি নুমিৎ খক্তদা অসুম য়ান্ধা থবকশিং অসি মতম চংনা পাঙথোক্লক্লিৰনি। অদোম্মা থেংনবদি থবকশিং অসিগী মশক লৈৱৰা কান্দা খঙবনি। হৌজিক ফাওৰা চিং অসিদা উৱিৰা খৱসি কনানা তৌবনো খন্দৰা যাওৱিৰনি ৱাফমসি ৱাৱৌবিনু নীংশিংজবনি। ইন্দিয়ান ৱিজাৰ্ৰ বট্‌লিয়ানগী জৱানশিংনা থাৱিৰা লৈ মখলশিং অসি অসুক্কী মতিক ফজৈ অমদি ৱাখল খলহল্লি মদুদি লৈ মখল অমদি মচু মৱিদা শাংলি অতৱঙলাৰ পান্ধীঙুম অঙৌৰা, অঙাঙৰা, মূৱৈনৰা, অৱাওৰা, সনাইৱে ফাওৰা মচু মৱি সুদে অসুম্মা অতৈ অতৈ মখল কয়াসু। লৈপালশিং অসি মথংগী শিজন্দদি অমুক থাৱৰোই। হৌজিক পোইনু, ৱাকচিং লৈশাং লোইদুনা পান্ধীশিং খুইথৱে। লৈগী মক্‌শিং লৈখোংদা লোহিনা কেল্লনি। নোংজু-থা লাকপা মতমদা অমুক অনৌৰা চাৱা ওইনা লোহিনা হৌগৎলক্লগনি। মতাংসিদা অদোম কবি অমা নীংশিংবিৰা ওম্বা? নুং, চেকনা শাৰা মদি দৱদি মল্লগা নীংখায়বনি। নীংখায়ৰা লৈৱৱোইদৰা শংদুনতা লৈৱগদৰা মন্দিৱনি লৈপালগী মন্দিৱদি হায়বনি কবিদুগী ৱাহহ্‌ল্‌জ্‌। অশিৎ অৱান থা লাক্লনি, নুংশিৎ শীৎলক্লনি, নোং চুৱক্লনি, লৈখোংদগী লৈ মক্‌শিং নুংশিংনা খৱদা ওইৱসু হুমখিনি। নোংগী ঈশিংনা লৈ মক্‌শিং চেক্সখিনি। মতম খৱগী তুংদা থৱান, মেৱা, হিয়াঙৈ চৈৱাও চীংগী চাংদোনগী

লৈশিং অসিগী মচুনা মশক ওল্লগনি। উম্বুল দিষ্টিক্ততা কচাইগী চাংমায়দা চম্প্ৰা মুনবগী হজ্‌মপান মচুনা চাংমায়গী মচ্‌ ওনবঙম।

সলাই মপাৱি শীংলুপ লূপ : লমদম অসিগী অৱিৰা মতমগী মীৱোল ইপা ইপুশিংনা চংনৱহা, কাঙলোন পথাপ, উচল ঙাক্লা চংনৱহা লমচৎ শাজৎ, য়েক সলাই, কাঙলুপ, চাদা নাওদা, খৌৱম থৌদা কয়া ঙসিগী চাওখৎলে হায়ৱিৰা মীৱোলসিনা ইপানাৎ ইপনাংশিংদ্‌ কাউশিল্লক্লৰা মতমসিদা চৈৱাও চীংগী খেন অমদা সলাই মপাৱি শীংলুপ লূপ্ৰা অতিংকোক মক্ল শিদবগী য়াওনশঙ, লায়শঙ অমা শাদুনা মচ্‌ তৱেংকী পাকল মতম চুল্লগী উহন্দুনা চীংগী নাপোক অসিদা লাক্লিৰা অনৌৰা মীৱোলশিংদা পীৱিৰা মমল য়ান্ধৰা পাউজেল অসিগীদমক মনা পীফম থোকই। সলাই মপাৱিনা মখোয়গী বেনৱ অমগী মখাদা থবকশিং চঙশিল্লক্লি। উপালবু কনবিসি, মহৌশাগী ফজবু কনবিসি, উপালনা ঐখোয়গী থৱায়নি, উপাল থাদুনা ঐখোয়গী পুসি কঞ্জসি। ঐখোয় মীওইবসি য়াম্মা খঙ-হৈৰা, শিংৰা, ৱাখল লৈৰা শানি হায়নৱিবদুনি ৱেসনেল এনিমেল, অদুবু কাউজনদি য়াম্মা থি। নীংশিংজৱিৰসি অনৌৰা ৱাফমদি নঙে, মীওইবনা নীংশা শ্বৱ হোনবদা ওল্লিজন শীজিলৈ অদুগা কাৰ্বোন দাওজ্‌হিদ্‌ থাদোকই। উপালনা ঐখোয়দা পীৰা, ঐখোয়না উপালদা পীৰা লৈনৱিৰা মৱীসি অসিনি। অমুক অচৌ অচৌৰা উপাল ৱাপাল য়াম্মা হৌৰা, অকুৎ অতোং য়াম্মা লৈৰা মফমবু চাঙমান/জঙ্গল হায়নৌ জঙ্গল ঈশিংনি, পুসিনি মীওইবগী থৱায় ওইৱিৰা। সহৱা, মক্লভূমি লমদম কনানসু ফজৈ হায়নদে পুমকোক কোকপগীদি ফজৈ। মহৌশা য়াওদনা মীওইবনা হীংৰা ৱাই। অদুনদি মালেমগী জিৰা পানৰা মীওইৰা মুৎখিৰা য়াই হায়নৱক্লিৰসি কৱিগী হোংলক্লিৰা অঈং অশাগী খল বাইও দাইভৱসিতি কনৰা ওম্‌হৌইদা নুংনাংলকপদগীনি। মহৌশা অমদি মহৌশাগী ফজবসে অদুক্কী মতিক মীওইবনা কল্লক্ৰা ঙাকশেনগদবনি। মৱমদি মীওইবনা মঙোন্দা তাংজগদবনি অদুনা সলাই মপাৱীগী মিসন, প্ৰোজেক্ট, সবজেক্ট য়াম্মা চউই, ৱাংই। থমজৱিৰা খৱসিনা পেধীৰোই, ৱাৱৌবিনু।

ৱিট্যাৱ্‌ মোইৱাংথেম পিশক ইনভাইৱনমেন্টেলিষ্ট : অহল অসিনা চৈৱাও চাংদা লাকপসি কুমজা ২০১৪ অদ্ৰুৱাইদনি হায়। চহীদুদগী ঙসি ফাওৰা মহাক্কী অনীশুৰা য়ুম, ৱাখলগী

এদিটৱদা থাৱকপা ৱাকৎ, মীয়ামগী খোল্লাউ, পাউদম অমসুং অতৈ-অতৈ

এক্ট ইষ্ট পোলিসিনা সনাগী দোলাই তোংহনবীগদৌৱিৰা?

ইকায়খুম্‌জৱিৰা এডিটৱ,

ইন্দিয়াগী লৈঙাক্ল নোাৰ্থ ইষ্ট ষ্টেচিশ অসি চাওখৎহন্দুনা ইন্দিয়া চাওখৎপা কেদৌনুংদসু য়াৱোই হায়বনচিৰা ইকায় খাংদগী কং কোংপা মানবৰা ৱাইহে-ৱাতা কয়া ঙৱাং-নহাঙা শীজিৰবা হৌৱক্লি। নহান মথৈনা কৱি ওইনা খল্লৱিৰা! মসিসু থওইনা ঙঙৰা ঙমদে। অমবু ওইৱে, অমবু ওইৱে লৈঙাঙা শোয়খিৰা-লানখিৰা কয়া লেত্ৰগসু অদ্‌ঙম্বশিং অদ্‌ নাথৈৱগা কৱিঙম্বা থবক অমা তৌৱিবদুসু লৈৰাক্কী অফৰা ওইৱগদি কৱিবু কায়বগে? ইহান হানৰা তাক্ক অমা ওইনা চাওখৎ-খৌৱাংগীদমক হাম্মা য়েংদৰা য়াদবনিনা য়েংনবগী পোলিসি অমা ‘লুক্‌ ইষ্ট পোলিসি’ থোন্দুনা য়াম্মা শোখৰৰা মায়কে অসোমদা হায়ৱপ য়েংৰা হৌৱকথি। অসুম্মা হায়ৱপুং য়েংখিৰা তাল্লভ্ৰুদা মণিপুৱ খুন্মাইগী মীয়ামলক্তা ইন্দিয়াগী লুক্‌ ইষ্ট পোলিসিনা ম্যাম্মাৱ, থাইলেন্দনচিৰা লমশিংগা মণিপুৱগা লেন্দ অমসুং এয়ৱ কনেক্তিভিটি লৈহন্দুনা অফৰা মৱী অমগা লোয়ননা শেল থুম, লল্লোন ইতিক অমসুং অতৈ কৱি কৱিগী লম্‌দা চাওখৎহম্বৰা জাৎ-জাৎ য়াম্মা তৌৱক্লগনি খন্দুনা হৱাউ মথোই পংকাদা কানবসু কোঙ্গইনি। সেন্ট্ৰনবু থৱায়-হকচাং য়াওনা পুক্‌চেল শেংনা, শক-চু, লোন-লি খেলৰা থম্‌দীদা অথুৰা মতমদা মণিপুৱ চাওখৎহম্বৰা শীংথানীংঙাই ওইৰা জাৎ-জাৎকী মীংয়েং ওইনা য়েংবিৱমগনি খঞ্জদুনা কৱিগীসু হৱাউ-মথোই কাৱেইদৌৱিবনো?

সেন্ট্ৰনৰা ‘লুক্‌ ইষ্ট পোলিসি’ গী মতেংনা হায়ৱপ য়েংখিবদগী মণিপুৱ অসি পোলিটিকা-সোসিও-ইকনমিক্কী লম্‌দা হায়নীংঙাই লৈতনা শোখৰৰা লমনি হায়বসি ইৱায় লায়না খঙখি। লমদম অসিবু চাওখৎনবগী মীংদা য়াম্মা থুনা লুক্‌ অসি এক্ততা ওন্ত্ৰেকপা তঙাইফদে খনবদগী এক্ট ইষ্ট পোলিসিদা ওন্ত্ৰেভ্ৰুনা থবক তৌৰা হৌৱকচত্ৰ। মণিপুৱগী ম্যাম্মাৱগা লোমৰা বোৰ্দ্‌ৰ অদ্‌ ঙাক্ল বৱা নংব্ৰগা লালহৌলপূশিংবু মায়ৱোং য়ানবৱা অসাম ৱাইফলসকী সিফাইশিং তেঙ্গোল তেঙ্গোল থাজিনত্ৰে। মণিপুৱগী মীশিংনা ম্যাম্মাৱ অমসুং থাইলেন্দদা নুংঙাইনা লম কোয়ৰা য়াহনবদা নঙনো ইন্‌দষ্ট্ৰি অমৰাওৰা লৈজদ্ৰিৰা মণিপুৱসু ইন্দিয়া ম্যাম্মাৱ, থাইলেন্দ অমসুং অতৈ অতৈ নোংপোকলোমগী লমশিংগগী মৱক্তা তৌনগদৌৱিৰা লাল্লোন-ইতিক্তা য়াওহনগদৌৱি। মণিপুৱনসু ম্যাম্মাৱগী হেলথ সেক্টৱদা অচৌৰা মতেং পাংদুনা লৈবাক অনীগী অফৰা মৱী শাগৎনৰা হোংনৱি। বোৰ্দ্‌ৰ এৱিৱাদা ময়াই কাৰা ফক্‌ৰা হীদাক নম্বৱ ফেৱনচিংবসু পুশিল্লকপা থিংনৰা কৰ্মা হোংনৱি। লল্লোন ইতিক অমসুং অতৈ অতৈ থবকশিংদা খুমাঙ চাওখৎনৰা মীতোপ য়াম্মা তোংৰা ব্ৰেন কয়া চেনশিল্লকদৌৱি।

লাইবক থীৰা অমনা সেন্ট্ৰনা মৱক মৱক্তা তৌগে হায়না তৌৰা মানৰা মণিপুৱগী ইন্‌ ট্ৰিটি কায়গদৰা তায়োমৰা খৌৱাং-খৌশিল চৌশিল্লকপা অসিনা মীয়ামগী পু্কিংদা শেৱান-ভূৱানৰা অমসুং চিংনহম্মীংঙাই ওইৰা ৱাখল পোকহন্দুনা তংদ্‌-লৈতানা লৈথোকপা ঙমহন্দে। মৱম অসিনা খুন্মাই অসিগী মীয়াম ঐখোয়না ইশা ইশাদা হংজৱিৰা ৱাফমদি ইন্দিয়াগী লৈঙাক্লা মণিপুৱ চাওখৎহম্বৰা তপ্পা তপ্পা থাংজিল্লক্লিৰা খোঙথাংশিং অসি কয়া য়াম্মা পুক্‌চেল শেংনা কদোমদা, কদায় ফাওৰা অমসুং কৱি কৱম্মা পান্দমগা

লোয়ননা থাংজিল্লক্লিবনো হায়বসিনি। অসিঙম্বা চমল্মৰা অমসুং চয়েংনৰা পোকহল্লিৰা সেন্ট্ৰগী খৌশিল অসিবু লৈবাক মীয়াম্মা থাগৎসি কদায় থাগৎকুমসি কদায় হায়দুনা নুং অনীগী মৱক্তা হা ওন্দুনা লৈৱিৰনি।

অমৱোমদা, ইন্দিয়াগী ফিৰাম্মুদা মণিপুৱনা য়াহিপ হেক তাখিবদগী ঙসি ফাওবদা মমিৎ মমায় শিংনা অমসুং মনীং মখা তল্লা য়াহৌবফাওৰা ঙমজদ্ৰি। অতৈ ষ্টেচিংগা য়েংনবদা খুৰী-খুংনা ওবীমুক্তং চউৰা মণিপুৱ ষ্টেট অসিদা ইস্যু মচা-মচাদগী ইস্যু অচৌ অচৌৰা কৰ্মা ময়েক শেংনা লোইশিন-খোমজিনৰা ঙমদনা পুংচাই চাইদুনা লৈৱক্লিৰসি ফনা শাংশ্ৰৰা মতমনি। অসিঙম্বা নুপা থোক্লো লোইশিনৰা ঙমদ্ৰৰা মশীংসু হেনগৎলক্লিৰা ইস্যুশিং অসিনা অপিকপা খুন্মাই অসি য়াম্মা ৱাহল্লে, চোকথহল্লে অমসুং খৌনা লিংজেলসু হহুহল্লে। ইস্যুশিং অসি খৱদং পল্লবদা লম্বী থোং, মৈ-ঈশিং, লৌড-শিউৰা, পোল্যুসন কন্ট্ৰোল, ট্ৰাফিক কন্জেশন, গাড়ী পাৰ্কিং, ভুৱেল খোংনুং শেংৰা, লোক্তাক ফুন্দি শেংৰা, ঈশিং-ঈচাও, মংগী পোলিসি, এম য়ুগী ৱাথোাক, থবক ফংনদবগী, ফুদ্‌ এন্‌ল্টৱেসন, শান্ন-খোংনবগী, চাৱৌ-মৌৱৌশিল্লকপা, ময়াই কাৰা চিঞ্জাক অমসুং অতৈ নাৰ্কৌটিক ড্ৰগ, এদ্‌কেসন, টাউন প্লানিং, ইন্‌দষ্ট্ৰি, পব্লিক ট্ৰান্সপোৰ্ট, ষ্ট্ৰিট ভেন্দৱ, মণিপুৰী লোল ময়েক, মীতৈ/মৈতৈ, দিষ্টিক্ট বাউদ্‌ৱি, জুকে ভেল্লি, বোৰ্দ্‌ৰ পিল্লৱ, জে সী আই এল পি এস, টি দি সী, ফ্ৰেমৱৰ্ক এগ্ৰীমেন্ট, অৰ্ম ফোৰ্‌সে্‌স স্পিসিয়েল পৱৱ এক্ট (অফ্‌স্পা) অসিনচিৰা চয়েৎ-খোয়েংনৱিৰা ইস্যুশিং অসি অমফাওৰা চহী কয়াদগী মমুৎ তনা সোম্ব তৌৰা ঙমদনা লাক্লি। ঙৱাং নহান্দসু সিটিজনশিপ (এমেন্দমেন্ট) বিল ২০১৬ হায়ৰা অমা লোক সভাদা পাস তৌশিল্লভ্ৰুনা এক্ট অমা ওইনা নম্‌ফুদা চংনহল্লক্‌দৌৱি। মসিবু অৱাং নোংপোক্কী মত্‌ শোঞ্জৱৰা পিক্ল-পিক্লৰা য়েলহৌমী মোঙ্গোলোহিদ্‌ ফুক্পশিংবু মুখৎনৰা ইফোং ফোংনা শীংনৰা মেন্দলেন্দ ইন্দিয়াগী খৌশিল খৌৱাং নঙনো অতৈ কৱি ওইনীংঙাই লৈৱিৰগে।

মক্ল ওইনা মণিপুৱ খুন্মাইগী মীয়ামদা চহী ৭০ ৱোম চূপ্পা ঙাইৱক্লিৰা এক্ট ইষ্ট পোলিসিগী সনাগী দোলাই অদ্‌ অমুক্তদা ওইৱবসু তোনীংৰা পাল্লিৰনি। অদুবু অসিঙম্বা লৈৰাক্কী ইস্যুশিং অসিনা ইৱমদম অসিবু মথক-মখা ওলহন্দুনা হায়নীংঙাই লৈতনা ৱাহল্লিঙৈ তাল্লক্তা লৈবাক মীয়াম ঐখোয়না কৱম্মা সনাগী দোলাই তোংগদৌৱিবনো? অদোমগী এক্ট ইষ্ট পোলিসিনা মণিপুৱগী ইস্যুশিং অসিবু থম্মোয় শেংনা মতম চানা কোকহনৰা ঙম্বীৱগদি ঐখোয় মীয়াম্মা চৱা নান্মতা চাদুনা, ইয়োগ্‌ ফিসু শেংতুনা, লৌবুক-পাংতা কুমদুনা, অঙম্বা চিংসু কাদুনা ইমা লৈবাক অসিগী খৌগল তৌজগে হায়ৱিৰনি। অদ্‌ ওইৱবদি ‘এক্ট ইষ্ট পোলিসি’ না খুন্মাই অসিবু সনাগী দোলাই তোংহনবীৰা ঙমগনি থাঙৈ। নংব্ৰগদি লু কোকপদা লেন তাৰা হায়ৰা ফীডম অদ্‌ ওইৱেইদ্ৰা?

অদোমগী - ডো. এন জি মজি

সেগা ৱোদ, ইম্ফাল ৱেষ্ট

অখঙ-অহৈ অমসুং লৈঙাক্কী পূক্লিং চিংশিঞ্জৱি

ইকায়খুম্‌জৱিৰা এডিটৱ,

লৈবাক মীয়ামগী চাওখৎ খোঙথাংগী খোঙচৎতা নমখাক তৌবশিংদগী চেকশিনৰা তঙাইফদে। ইন্দিয়া লৈঙাক্কী চংনবী অমা ওইনা অপূনৰা শক্তম ওইনা চংন-পথাপ

পোথাফমসি চৈৱাও চাং অমদি কংলাদা ওইৱি, কৱম্মা খঙবনো হংবিৱক্লবদি মহাক্কী থবক্লৱা তাক্লি। মী খুদিংমক্কী হোবি লৈবঙুম থবক্তগী পোখাৱৰা তুংদা ওজাগী হোবি পোথাফমসি উপাল ৱাপাল থাৰা অমদি থবক্তগী অওনৰা মশকশিংদুদা ঙাওজৰা পেঞ্জবদুনি হায়। কনাঙম্বদি থবক্তগী পোখাৱকপসি ঙাওচৎ ফৈজৎনবসু য়াওই হায়নৈ অদুনা সাৰ্ভিস লোইৱমদাইদা পুনফম থিনৈ, শেট্লে হায়। কলম পায়দুনা মী শ্বেম্বগী এঞ্জিনিয়াৱ ওইৱল্লগা হোৰিনা য়াদদনা পান্সল অমুক শীজিমৱকপসি কৱিনো অমদি লৈৱমগদৰা মান্নি। “ইশানা পানুৰা, খল্লৰা য়াওদনা মীয়াম সমাজগীদমক তৌৰা থবকসি খুন্মাইগী থম্মোয়না পেল্লৰা মদুমুক চাউৰা মনা লৈতে হায়নৈ।” ঙসি ঙসিমক চৈৱাও চাংখোঙদগী লম্বীগী নাক য়েত্তা থাৱিৰা উপালশিং হৈপালশিং অসি ভেটৱান ইনভাইৱনমেন্টেলিষ্ট অসিগী থবক্লি। মসি পংলায় লায়দে। হায়জনিংলিৰদি উপাল থাবগী তোঙানৰা অক্সা লৈতে। তৌবতবু উপাল থাননৰা কাংখুল, কোম তৌৰা, পান্ধী লৈৰা, পুৱকপা থাৰা হিংনবগীদমক ঈশিং চায়বনি পংলায় লায়দে হায়জৱিৰসি। মমৈদদি ফোৱেষ্ট দিপাৰ্টমেন্টনা খঙবিৱকপদগী চাৱাশিং লেম্মা পীবিৱকথি হায়ৱি। ফোৱেষ্ট দিপাৰ্টমেন্টনা তৌগদৰা থবক অমা লনাই মীওই কাঙলুপ খৱনা তৌৱম্বগীদমক মনাদুম পীফম থোকই খঙৈ। হায়নৰা লৈ উপাল থাবদি লাই মক্ল ওইবদি হিংৰা য়েংশিনৰা ঙাক শেনবদুনি। চাংদা ঈশিং পুখতুনা উপাল হিংনৰা মচিঞ্জাক পীৰা থথা নঙে, কাঙবু খৱনা অসুম্মা তৌৱগা কাঙবু খৱনা অনৌৰা মতোন মসা থুদেকপীৱহা য়াওদৰা নঙে।

চৈৱাও চীংগী কামৰা কয়া, শান্নৱোয়শিংগী, হকচাং শাজেল তৌৱিৰবশিংগী, তোঙান তোঙানৰা কয়া মমাঙগী ৱাৱেংদা পঞ্জত্ৰে। মিথাইঙুম হাওৰা নত্ৰবসু কামবদগী কামৰা মেসেজ অমা। ৱিপোৰ্ট অসি য়াম্মা নোয়ৰা নহা অমনা মহাক্লৱা মতৌ কৱম্মা মহাক্কী অনোয়ৰা অমদি অক্লম্বসি হহুহনগদগে খনবদা অৱাৰা ওইখি। মমৈদা চাং অসিদা চাং নাইনা কাবদগী অনোয়ৰা অমদি অৱম্বা হহুখি। অৱম্বা কে জি ৯০ ওইৱম্বদগী কে জি ৭০ চাংদা হহুৱকথি। চাৰা থকপা খৱদি কন্ট্ৰোল তৌৰা চঙই। কৱম্বা দোক্তৱ মখলদা য়েংগদগে খল্লম্বা ঐগীদমক্তদি চৈৱাও চাংসি অফৰা দোক্তৱ ওইৱম্লে অসুম্মা তম্বীৱকই। নীংশিংজনিংৰা অমনা চাং অসিদা নোংমগী মতেক অমতং ওইৱসু কাৱভ্ৰুনা অপেনৰা, নুংঙাইৰা লৌৰা লাকপীৱিৰা ইচা ইনাওশিংনা ষ্টেচ্‌ মৱি লৈৱিৰসিগী ফম্বাক্তা কাখৎতুনা, ষ্টেচুনা মনিং ওনশি্‌ দুনা ফম্বসি তৌহঞ্জনিংদে। হৈকৎ লৈকৎ তম্বা মতমদা কাৰা নঙনা, মণিপুৰীশিংনা ষ্টেচ্‌ মৱিসিদি থৱায়নি খনগদবনি, ইকায়খুম্বৰা উৎকদবনি ৱাৱৌবিনু চাদা নৌদানি ঐখোয় মৱৈৰাক নুংশিজখিৰবশিং অসিগী। হৈকৎ লৈকৎ তম্‌ফম অসিগী গেংতা কংলা শাগী মচি অমসু অঙাংশিংনা থুদেকত্ৰমািল্লে। মমা-মপাশিংনা, গাৰ্জিয়ানশিংনা অঙাংশিংবু মসিদা তোংহনবিগনু। ঐখোয় খুদিংমক্লৱা ঙাকমিল্লগদবদা কাঙবু খৱনা মপু ওইহনবসি ফজদে হায়নিংই অদোমসু মপুনি। ভেটৱান ইনভাইৱনমেন্টেলিষ্ট অসিগী থবক্তি চৈৱাও চাংদা তৌৱিৰা খৱসিদা নঙে, শাংলাৰা চহী খৱসু ইৱমদম অসিগী খোয়দৌনি হায়ৱিৰা কংলাদা উপাল থাৰা, শেমজিন শাজিনৰা, কংলাবু অওনৰা মশক অসি ওইনৰা হোংনৰা থৌদাং য়াজবগী চেপ্তৱ অমসু লৈত্ৰে হায়ৱি। মদুবু শকখঙৰা ওইনা মণিপুৰী সেনেমাগী কাঙলুপ অমনা ইকায়খুম্বনা পীৰা মীংখোলনি হায় ভেটৱান ইনভাইৱনমেন্টেলিষ্ট হায়বসি। চাংখোঙদগী থাৱক্লিৰা উপালশিংগী মৱক্তা চেৱি পান্ধী ২০০ য়াওই হায়ৱি। মসিনা মপুং ফাৱকপা অমদি হৌজিক্কী ওইনা ইন্দিয়ান ৱিজাৰ্ৰ বট্‌লিয়নগী জৱানশিংনা চাংদোলগী অকোয়বদা থাৱিৰবশিং অসিনা মপুং ফানা হৈ পাল্লকপা মতমদা চাংকাৱোই খুদিংসু চাজৱনি, ভুৱিষ্টকী অচৌৰা মফম অমা ওইগদৌৱিৰনিনা য়েংবদসু ফজৱনি কাউঙম্‌ৱোই। য়ামত্ৰৰা চেৱিগী হৈশিংদ্‌ চাবনা চাজত্ৰে, লেমহৌৱিৰবশিং মীঙোন্দ পীজৱবসু, য়োনবু য়োল্লবসু পান্মুবদগী ইনভাইৱমেন্টকী পাৰ্টনৰ কাঙবুনা হৈদি হেকতৌৱি।**¶¶**

শেষদা তুংদা কায়ৱক্লবৰা অদ্‌ য়েংদনা শেষ্বা চংন-কাঙলোন অসি হৈনবী অমা ওইৱি হায়বসি অমুক নৌহৌননা হায়দ্ৰগসু মীয়াম্মা হেম্মা খঙনৰৰা ৱাফমনি। ইন্দিয়াদা লৈৰা মীওইশিংনা বাৰ্থ কন্ট্ৰোল তৌৱি। অদুগা অতোম্বা মফমদগী মী লৌশিনগদৌৱিৰা অসিনা কৱম্বা কাঙলোননো? নংব্ৰগা মীশিং য়াম্মা হেনগৎপা পান্সগনা থায়নগী পান্সম্বা নিংথৌশিংনা নুপী ৫০/১০০ লোন্দুনা মচা ময়াম পোক্তুনা শাগৈ চাইহনৰা অদ্‌ঙম্মা মীওই খুদিংমক নুপী য়াম্মা লোনৰা তাৱত্ৰা? মসিগা মৱী লেননা ঐখোয়সু ওটোনোমি তানবগী ৱাইটস অমা পীৱবৱা হায়ৰা ৱাফম মণিপুৱ গভৰ্ণমেন্ট অমসুং সেন্ট্ৰেল গভৰ্ণমেন্‌ টতা হংফম থোকই।

মনু অমসুং সত্ৰুপা (নিংথৌ অমসুং মহাৱানি) অনীগী মচানুপী বিশুমোহিনি কৌৰী মশক মতৌ ফজবদা জগৎপুশুমহৎপা ঙম্বী অমা লৈৱম্মী। মহাক্কী মশক অদ্‌ উবদা লম্ব্‌জীজী ফাওৰা ৱাখল মাঙদা শুমহৎলিৰানি হায়। নিংথৌগী মচা ইবেম্মা অদুগী ম্বায়ম্বৱ তৌৰা পান্সকপদগী মদুগীদমক মশীং লাকঙমদ্ৰৰা নিংথৌশিং লাক্লম্মী। মদুবু কুইম্‌ য়েংনীংলকপদগী মুনিশিংনা নগৱদুদা চঙশিন্দুনা ৱা পুম্মক হংলম্মী।

নিংথৌগী কোনুংদা চংশিল্লম্মী, নিংথৌনা ফমফম পীদুনা পীজ-পীথক তৌদুনা খৌগল/পূজা মতোল লোম্মা তৌই। মুনিশিংগী মৱক্তা থোইদোক হেন্দোকপা নাৱদাসু য়াওৱম্মী। মহাক্লৱা মশক মতৌ ফজৱৰী কৈন্যাসি খ্বাইদগী মীথোই মীহেনৰা মশক মতৌ ফজৱৰা মীওই অমগী ববেম্মা ওইদুনা জগৎতা মীথোই মীহেনৰা ওইগনি খল্লি। অদুবু ৱাদুদি হায়দোক্তে। অসুম্মা খল্লি, খ্বাইদগী মঙন লৈৰা শক ফজৰা অমা ওইৱে খন্দুনা মঙোন্দা বৱ মালা শোয়দনা হক্লগনি খন্দুনা লম্বোইবগী ৱাখল থাদোক্লম্মী। মাগী মওণ্ডু খঙলদুনা জগৎকী মপূনা মহাকপু অথীৰা শক্তম ওইহনখি। মসিনা মৱম ওইদুনা হম্মা ফাওৰা কৈন্যানা য়েংবিৱমদে। মাগী অথীৰা শক্তম অদ্‌ উক্লবদা শিবগী মনাই অনীনা নোক্লক্লবদগী শাপ তৌৱভ্ৰুনা অকনৰা হিংচাৰা ওইনা পোকখিবগী ৱাৱী লৈ।

মণিপুৱগী মৌহৌৱোল হায়ৰা তাৱে পামহৈবনা পানৰা মতমদা মৈতৈ লাইনীং মুখৎখিবগী ৱাৱী লাইৱিত্তা অয়েৎপা কাঙবুবু লোই থাদুনা নমদুনা মাগী অনীংৰা মখাদা চখখিৰা থৌওং অদুগা মানৰা মওং ওইবনা, সিটিজেনশিপ (এমেন্দমেন্ট) বিল ২০১৬ অসিগী মতাংদা পব্লিক ইন্‌টৱেষ্টতা লিটিগেশন ওইনা থাৱকখিৰা পেটিসন ওৰ্দ্‌ৱদুবু আইম্মা য়াদবনি হায়ৰা ৱাফম অমসুং লাইনীংদা মতেং পীৰা থৌওংনি হায়দুনা বিল অসিবু মীয়াম্মা য়ানীংদৰা ফোঙদোক্লি। অদুগা বিল অসিবু পাস তৌখিৰা তাৱবদি নোৰ্থ ইষ্টকী মীয়ামদা অচৌৰা চৈথেং ফংনবগী মচাক লৈবনা য়েলহৌমী ফুক্পশিং মুৎখিনবগী অচৌৰা লম্বী অমা ওইৱিৰনি। মৱম অসিনা মীয়াম্মা খোল্লাউ লাউৱিৰনি। মসিনা মৱম ওইদুনা মফম খুদিংদা ঈহৌ, ৱেল্লি, ধৱনা অমসুং খোল্লাউ চখৱিৰনি। অসুম্বসু ইনৱি মদুদি ইন্দিয়াবু হিন্দু লাইনীংখত্তা ৫৭পা লৈবাক অমা ওইহম্বৰা হোংনৰা খোঙথাং ওইৱোইদ্ৰা হংনৱি। গভৰ্ণমেন্টনা মীয়ামগী ইহুল খঙদা মচা খায়না য়েংশিনবীনৰা লমদম অসিগী মীচম অমা ওইনা অখঙ-অহৈ অমসুং লৈঙাক্কী পূক্লিং চিংশিজৱি।